

Безпека життя та охорона здоров'я - головні завдання сучасного суспільства

**Збірник доповідей студентської
регіональної наукової конференції**

Особливості перекладу англійських медичних скорочень українською мовою

Власюк Альона, студентка Луцького базового медичного коледжу, III курс, спеціальність Медсестринство
Сестринська справа

Науковий керівник: Вознюк Т.В., викладач іноземної мови

Англійські медичні аббревіатури та скорочення є неоднорідним типом за структурою та сферою функціонування. В англійській та українській медичній термінології аббревіатури посідають важливе місце, але не являються надто поширеним явищем і рідко трапляються в повсякденному усному мовленні. А отже, вживання більшості медичних аббревіатур та скорочень обмежується професійною сферою.

Проблема аббревіації та скорочення привертає увагу багатьох вітчизняних і зарубіжних учених, таких, як М. Б. Арістов, І. В. Арнольд, Л. Г. Верба, Р. З. Гінзбург, Л. Ю. Зубова, Д. І. Квеселевич, тощо.

Дослідники, які займаються проблемами сучасної аббревіації та скорочення (Є.О. Бірюкова, Л. К. Жукова, О. А. Єлісеєва, Б. С. Котов та Р. С. Микульчик), все частіше говорять про те, що скорочення є продуктивним способом появи неологізмів. У межах професійної сфери медицини у зв'язку з науково-технічним прогресом з'являються нові терміни, які тісно пов'язані з явищем аббревіації.

Актуальність цієї теми зумовлюється зростанням інтересу лінгвістів до аббревіації та скорочення, а також необхідністю їх комплексного аналізу.

Об'єктом дослідження виступають 400 аббревіатур та скорочень, взяті з англо-українського медичного словника. Предметом – особливості перекладу таких аббревіатур з англійської мови українською.

Процес класифікації скорочень є одним із найважливіших питань, на які досі немає однозначної відповіді. Воно потребує використання послідовної та упорядкованої термінології. Як і кожний клас лексичних одиниць, аббревіатури можна класифікувати за певними ознаками. Між тим, у дослідженнях мовознавців для визначення поняття скорочення існує значна

кількість найрізноманітніших термінів, які не узгоджуються один з одним: abbreviation (абревіація), abbreviate (абревіатура), acronym (акронім), alphabetic abbreviation (буквена абревіатура), blending (блендінг), clipping (усічення), contraction, curtailment, initialism (ініціалізм), shortening (скорочення) та ін.

В англійській мові скорочення прийнято класифікувати на лексичні й графічні. Л. Ю. Зубова називає таку класифікацію за статусом лексичності [1, с. 156- 170].

Лексичні скорочення в свою чергу поділяються на: ініціальні абревіатури (ініціалізми, акроніми); напівскорочення; буквено-цифрові скорочення; усічення (апокопа, синкопа, афереза, змішаний тип).

У свою чергу, дослідники І. В. Арнольд, Л. Ю. Зубова, Д. І. Квеселевич, Т. О. Мізин, В. П. Сасіна до графічних абревіатур відносять скорочені варіанти латинських та французьких слів, а саме *a.c. (ante cibum) – before meals; b.i.d. – (bis in die) – twice a day; h.s. (hora somni) – at bed time; e.g. (exempli gratia) – for instance, cf (conferre) – compare.*

Особливої уваги способам перекладу скорочень приділяють Л. Г. Кочерян та А. Паршин, які виділяють наступні способи: 1) передачу іноземного скорочення еквівалентом; 2) запозичення іноземного скорочення; 3) транскрипція; 4) транслітерація; 5) описовий переклад; 6) створення нового скорочення [2, с. 12-15].

У ході дослідження нами було проаналізовано 400 абревіатур та скорочень з Нового англо-українського медичного словника за редакцією М. С. Бенюмовича та В. Л. Ривкіна [3].

Спираючись на класифікацію Л. Ю. Зубової, ми зафіксували, що 238 скорочень, що складає 59,5%, належать до ініціальних абревіатур: *AIDS (Acquired immune deficiency syndrome) – СНІД (синдром набутого імунного дефіциту); ARD (acute respiratory disease) – ГРЗ (гостре респіраторне захворювання); ENT (ear, nose, throat) – ЛОР (ларинго-ото-ріно); IOP (intraocular pressure) – ВОТ (внутрішньо очний тиск); RBC (red blood cell) – Е (еритроцит).*

Апокопа, як один із видів усічення, зафіксована в 51 випадку та становить 12,75%: *abs (absent) – відсутній; Ala (Alanin) – аланін; carb (carbamic acid) – карбамінова кислота; cond*

(condition) – умова, стан; diff (different) – різноманітний; med (medical) – мед. (медичний); Оху (oxygen) – О₂ (кисень).

Нами було виявлено, що напівскорочення вживається в 46 випадках (11,5%): *B bile* – міхурова жовч; *B-lymphocyte* (*bond lymphocyte*) – кістковий лімфоцит; *C-gene* – структурний ген; *L-antigen* – L-антиген; *Rh-factor* – Rh-фактор (резус-фактор).

Як виявили дослідження, 25 скорочень, що відповідно становить 6,25%, належать до графічних абревіатур: *a.c* (*ante cibum*) – до їжі; *b.l* (*bacillus*) – бацил; *db* (*decibel*) – децибел; *g* (*gram*) – грам; *h.s* (*hora somni*) – постільний режим; *no* (*number*) – номер; *vv* (*veins*) – вени.

17 усічень змішаного типу складають 4,25% від загальної кількості скорочень: *abnm* (*abnormal*) – аномальний, патологічний; *Clт* (*complement*) – комплемент (в імунології); *EcoG* (*electrocortogram*) – електрокортикограма; *fld* (*fluid*) – рідина; *tf* (*transfer*) – перенесення, передача;

Нами було зафіксовано 10 буквено-цифрових скорочень (2,5%): *C1-C7* (*cervical vertebrae*) – шийні хребці 1-7; *CL50* (*medial lethal concentration*) середня смертельна концентрація; *M1* (*mitral first*) – перший МК (мітральний клапан).

Ми розглянули 4 приклади складноскорочень, що становлять 1%: *breathalyzer* (*breath analyzer*) – індикаторна трубка для виявлення алкоголю; *biotomy* (*biological anatomy*) – анатомування; *medicare* (*medical care*) – медичний догляд.

Лише в одному випадку виявлено усічення типу афереза (0,25%): *phage* (*bacteriophage*) – бактеріофаг.

Англійські медичні скорочення в більшості випадків при перекладі українською мовою змінили свій тип.

Отже, наше дослідження виявило, що найчастіше вживаються скорочення ініціального типу, як в англійській, так і українській мовах.

Цікавим, на нашу думку, є той факт, що лише 80 (20%) із 400 скорочень засобами української мови передаються як абревіатури. 320 англійських скорочень, що складає 80%, не мають еквівалента серед абревіатур, а відтворюються за допомогою описового способу.

За основу нашого дослідження ми взяли методи передачі абревіатур і скорочень, запропоновані Ю. Г. Кочарян [2]. Із 80 скорочень 43, тобто 53,75%, були перекладені шляхом створення

нового скорочення. Наприклад, *ATB (arterial blood pressure)* – *АТ(артеріальний тиск)*; *BF (beat frequency)* – *Р (частота биття серця)*; *CBC (complete blood count)* – *КАК, АКЗ (клінічний аналіз крові)*; *COPD (chronic obstructive pulmonary disease)* – *ХОЗЛ (хронічнообструктивне захворювання легень)*.

Транслітерацією було передано 20 медичних скорочень, що становить 25%: *amp (ampula)* – *амп. (ампула)*; *CNS (central nervous system)* – *ЦНС (центральна нервова система)*; *ECG (electrocardiogram)* *ЕКГ (електро-кардіограма)*; *UV (ultraviolet)* – *УВ (ультрафіолетове випромінювання)*; *VCG (vectorcardiogram)* – *ВКГ (векторна кардіограма)*.

13 скорочень (16,25%) українською мовою були відтворені шляхом запозичення: *F-factor* – *Ф-фактор*; *H-antigen* – *Н-антиген*; *L-antigen* – *Л-антиген*; *Ph-meter* – *рН-метр (вимірювач кислотності)*; *T (temperature)* – *t (температура)*. Передачу англійського скорочення еквівалентом ми виявили у 4 випадках (5%): *CPR (cardiopulmonary resuscitation)* – *Серцево-легенева реанімація (реанімація при захворюваннях серця і легень)*; *g (gram)* – *г (грам)*; *Kg (kilogram)* – *кг (кілограм)*; *no (number)* – *№ (номер)*.

Отже, бачимо, що найчастіше використовувався переклад за допомогою створення нового скорочення.

Варто зазначити, що описовий переклад скорочень та транскрипція в нашому випадку не зафіксовані.

Література

1. Зубова Л. Ю. Английские медицинские аббревиатуры как часть профессиональной языковой картины мира: на фоне их русских и французских аналогов: дис. ... канд. филол. наук, 2004. – 244с.

2. Кочарян Ю. Г. Аббревиация в английской военной лексике: автореф. дис. канд. филол. наук. – Москва, 2007. – 17 с.

3. Новий англо-український медичний словник / За ред. Ривкіна В.Л., Бенюмовича М.С.; Відп. ред. Л.І.Шевченко, В.І.Шматко. – К.: Арій, 2007. – 784с.